Štev. 23. V Mariboru 9. junija 1881. Tečaj XV.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravništvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Oderuh je zopet kaznovanja vreden škodljivec.

Dolgo so se liberalci branili. Naposled so jih naši pridni poslanci vrgli ob tla in cesarju v potrjenje predložili novo postavo zoper oderuhe. Cesar so postavo potrdili. L. 1868. so liberalci, zapeljani po liberalno-judovskih listih, zatrli stare oderuške postave. Oderuhi so smeli slobodno ljudi odirati celih 12 let. Koliko nesreče so naredili, to kaže na beraško palico djani kmetski in menjši meščanski stan. Zato je uže skrajni čas bil, da se je konec storil neumnej svobodi bližnjega z na posodo danim denarjem pokončevati. No, in to so naši poslanci ustavili, med njimi tudi slovenski g. baron Goedel, g. Mihael Herman in g. dr. Vošnjak. Hvala in slava jim!

Glavne točke te od cesarja uže podpisane in toraj veljavne postave so:

§. 1. Kdor posojuje ali posojilo nadaljuje in pri tem zlorabi lahkomišljenost, revščino slaboumnost, neskušenost ali razburjenost izposojevalčevo na ta način, da sebi ali kaki tretji osebi izgovori dobiček, ki je po svoji neprimerni velikosti zmožen uničiti izposojevalca ali pogubo njegovega premoženja pospešiti, kriv je pregreška in se kaznuje s strogim zaporom od enega do treh mesecev in z denarno globo od 100 do 500 fl.

Istega kaznjivega dejanja krivega in iste kazni vrednega se stori tisti, kdor kako terjatev pridobi, jo naprej oddá ali iztirja, pa o njej vé, da je nastala na zgoraj navedeni način.

§. 2. Če se v namen zakrivanja kake v §. 1. navedene kupčije sklene kaka navidezna pogodba, ali spiše kako pismo, ki ima neresnične podatke v sebi, ali če je pridobil za kako še ne obstoječo terjatev kak sodnijsk odlok (sodbo, plačivni ukaz, mandat) ali pa kako sodnijsko pogodbo ali sodnijski izrek, ali če si je posojevalec zagotovil svoj dobiček iz ktere v §. 1. označene kupčije s tem, da si je vzel od izposojevalca v poroštvo častno besedo, prisego ali drugo podobno zagotovilo, zapade ojstremu zaporu od treh do šestih mesecev in denarni globi od 500 do 1000 fl. Tudi se zamore tak iz dežele izgnati.

Ista kazen zadene tistega, ki tako v §. 1. navedeno terjatev pridobi, jo prodá ali izterjava.

§. 3. Kdor je bil zavoljo tega vže večkrat kaznovan, naj se kaznuje z ojstrim zaporom od treh mesecev do enega leta. Tudi se lahko iz dežele prežene.

§. 4. Kdor dela v §. 1. označene kupčije navadno in kot svoj obrt, temu naj se naloži zapora od šestih mesecev do dveh let in denarne globe od 1000 do 3000 fl., in potem naj se iz dežele prežene.

§. 5. Ako bi obsojenec ne imel denarja dovolj za denarno globo, naj se mu spremeni v zaporno kazen, tako da mora za vsakih 10 fl. en dan sedeti.

§. 6. Ta pregrešek ima iste nasledke, ko pregrešek goljufije.

§. 7. Kazen odpade, če je krivi posojevalec popravil storjeno škodo še prej, kakor je sodnija za njegov pregrešek zvedela.

§. 8. Kaznovalni sodnik naj tako kupčijo za neveljavno spozna, in če preiskava to potrdi (opravičuje), naj izreče, da si imata posojevalec in izposojevalec, kar sta si od dne tiste kupčije dala, drug drugemu s postavnimi obresti vred nazaj dati.

Gospodarske stvari.

Opornost ali štatljivost.

A. Folakovski.

Poslednja po postavi zavarovanih konjskih bolezni je opornost ali štatljivost. Ta konjska lastnost prav za prav ni prava bolezen, marveč le bolj nekakošna pomanjkljivost, ker živali potrebne pokorščine primanjkuje. Žival se namreč od časa do časa iz neznanih vzrokov zapovedi človekovi in vodstvu njegovemu iz proste volje zoperstavlja in tega ne stori, kar se od nje po pravici tirjati more. Kako se ta lastnost v

v življenji in pri delu pokazuje? Ako takega v hlevu opazujemo, bodemo videli, da se človekovim poveljem zoperstavlja in pri snaženji, napravljanji s konjsko opravo itd. bogati noče. Ako takega konja v voz vprežemo, ga noče pretegniti in če se z bičem ali kakorkoli k temu priganja, skoči in potegne voz nagloma za nekoliko naprej in se zopet vstavi, ali pa voz na stran ali pa nazaj tišči, tako, da človek, ki je na vozu svojega življenja varen ni. Podobno se vede konj, če ga zasedeš in jezditi hočeš. Včasih je konj popolnoma pohleven, se da vpreči in lepo vozi in ni na njem prav nobene napake opaziti. Kolikor so mene mnogoletne skušnje učile, je edini uzrok te napake grdo ravnanje s konjem v mladosti, ko se je voziti učil in ko se je podkavati začel. Z živino se mora posebno v mladih letih prijazno in lepo ravnati in tako postane tudi ona pohlevna in vbogljiva svoje žive dni.

Salicilna kislina dober pomoček zoper bučelni pik. Najprej je treba želo iz rane potegniti, pa ne stiskaje in gnjete rano, ker tako le še bolj strup v globoko meso vdira. Najboljše ga je s prsti ali ščipalnikom iz rane potegniti. Ko je želo iz rane, se rana sme nekaj stisniti, da se na nji prikaže kapljica krvi in potem se okoli rane tako na široko, kakor srebrni goldinar zaleže, z vodeno ali alkoholovo tekočino, v kteri je nekaj salicilne kisline raztopljene, tere. Še boljše je nekaj salicilne kisline pod kožo vbrizgati. Ko je rana s salicilno kislino vtrta, se pomaže s kolodijem, da se zraku zabrani do nje.

Dopisi.

Iz Ptuja. (O okrajnej skupščini na dalje.) Č. g. župnik Rajč opozoroval je skupščino na to, da se proti okrajnej hranilnici nikdor ni oglasil razven ptujski meščani in sicer samo oni, kojim iz mestnih peneznih zavodov več ali manje v žep padne. Razumemo sicer, rekel je, ka meščani nam kmetom svojo suknino, robce in druge cunje radi drago prodajajo, od nas pa hočejo vino in poljske pridelke po nizkej ceni imeti; ali, da zastopniki izbrani za celi okraj, kojim bi tedaj blagor in sreča celega okraja morala biti jednako na srci, gledajo vedno le na dobiček lastne občine, to opazivati nas težko stane, ker okrajni zastopniki niso za to izvoljeni, da delajo okraju na leto kakih 36.000 fl. stroška, okraj pa bi od tega skoro nikakega haska imeti ne smel; zatoraj smemo očekivati: ka bodete tudi vi gospodje meščani z nami vred glasovali za ustanovljenje celemu okraju koristnega zavoda. Se vé, da so bile tudi Rajčeve besede — bob v steno. Kaj je treba kmetom hranilnice, če jo le mesto ima. Govorite, kar hočete, mi pa bomo le nasproti glasovali, mislili so si meščani, in tudi tako storili. Ravno tako zastonj bil je tudi dr. Gregoričev obširen in temeljit govor, v kterem je Strafelova, Breznikova in Piskova nasprotna trdenja tako zmlatil, ka ni zdravega zrna v njih več ostalo, in da meščani sami niso prav vedeli, imajo svoje prvake na tihem obžalovati, ali se njih zavoljo nepremišljenih pretenj tako zazčesanih očitno sramovati. Da se odborov predlog: naj se hranilnica osnovi, vkljub trem Judašom, po večini sprejel, je že znano. Devni red bil je s tem končan, ko se oglasi zopet Pisk in začne neslano kvasiti o državnem zboru in sedajnej vladi, da dolgo ni se vedelo, kaj da namerava. Kdo pa je ta Pisk? tako bode vendar marsikdo radovedno pital.

Konec prihodnjič.

Iz zgornjega Štajerskega. (Slovani na tujem.) Zanimalo bo gotovo naše brate doma, ako zvejo, kako si mi Slovani tukaj v tujem kraji za dušo in truplo živeža iščemo. V Fohnsdorfu, vesnici edno uro od Judenburga, nas živi okolo 1000 Slovanov, 500 nas je Slovencev, drugi pa so Čehi in Hrvati. Delo naše je težko in nevarno, noč in dan kopljemo več sto metrov globoko pod zemljo premog, ki se na vse kraje sveta po železnici odvaža. Plačilo je pičlo, 70 kr. za den ali noč, pa vendar smo zmirom dobre volje in zadovoljni, ker — na Boga ne pozabimo. Ko je letos čas velike nočne spovedi prišel, smo šli k našemu g. župniku in jih prosili, naj nam spravijo spovednika, kteremu bi se mogli v maternem jeziku spovedati. Ni ga bilo treba zelo daleč okolo iskati, ker milostljivi knezo-škof sekovski tudi za Slovane svoje škofije skrbijo in zavoljo teh v našo okolico navadno ednega mešnika namestijo, ki je slovanskih jezikov zmožen. Prišli so k nam č. g. Pajtler, kaplan v Judenburgu, Slovenec po rodu. Kakšno veselje smo ta dan imeli, ne morem popisati. Zdelo se nam je v teh urah, da smo doma v domovini pri svojih, ko smo božjo besedo zaslišali v milem maternem jeziku, in zmirom še nam donijo v ušesih besede, ktere so naš slovenski mešnik pri svojem odhodu rekli: Bratje! kedar se peljate na delo pod zemljo, mislite na zadnjo vožnjo v zemljo — na grob." Podzemeljski delavec.

Iz Artič pri Brežicah. (Žalostni časi za kmetski stan.) Ako človek premišljuje kmetski stan, mora pač nehote reči, vse bi bil rajši, kakor zdaj kmetovalec. Zakaj kmet nima zdaj nobene tolažbe v bodočnosti, nobene boljše nade v prihodnosti in nobenega upanja rešitve v nadlogi. Vse je zadolženo, večina uže v propadu, iz katerega se več rešiti ne more. Skoraj vsaki dan se pri okrajni sodniji prodavajo po dražbi kmetska zemljišča. In kako? Če je premoženje cenjeno na tisoče, se proda za stotine. In kdo ta posestva kupuje. Morebiti kmetje? O, ne, kupci so večjidel pisači, uradniki, bričí, trgovci, meščani, oderuhi. Le ti imajo še denarjev, le ti kupujejo kmetije in potem jih na manjše kose prodavajo in kar je boljšega, sebi pridržijo, dosedajnega posestnika pa z vbogimi otroci in družino kar spodijo. Pojdi s trebuhom za kruhom. In taka